

TEACH

**EDUCATION IN THE ERA OF
PARADIGMATIC CHANGES: CHALLENGES,
MODERN PRACTICES, POSTTRAUMATIC
GROWTH**

ОСВІТА В ЕПОХУ ПАРАДИГМАЛЬНИХ ЗМІН:
ВИКЛИКИ, МОДЕРНІ ПРАКТИКИ, ПОСТРАВМАТИЧНЕ
ЗРОСТАННЯ

EDITED BY PROF. ANNA TSVIETKOVA

за наук. ред. проф. Цвєткової Ганни

Inter
GING

Bibliografische Information der Deutschen Nationalbibliothek

Die Deutsche Nationalbibliothek verzeichnet diese Publikation in der Deutschen Nationalbibliografie; detaillierte bibliografische Daten sind im Internet über <http://dnb.dnb.de> abrufbar.

Bibliographic information published by the Deutsche Nationalbibliothek

The Deutsche Nationalbibliothek lists this publication in the Deutsche Nationalbibliografie; detailed bibliographic data are available on the Internet at <http://dnb.dnb.de> .

Information bibliographique de la Deutsche Nationalbibliothek

La Deutsche Nationalbibliothek a répertorié cette publication dans la Deutsche Nationalbibliografie; les données bibliographiques détaillées peuvent être consultées sur Internet à l'adresse <http://dnb.dnb.de> .

Informazione bibliografica della Deutsche Nationalbibliothek

La Deutsche Nationalbibliothek registra questa pubblicazione nella Deutsche Nationalbibliografie; dettagliati dati bibliografici sono disponibili in internet in <http://dnb.dnb.de> .

Библиографическая информация Немецкой Национальной Библиотеки

Немецкая Национальная Библиотека вносит эту публикацию в Немецкую национальную библиографию; подробные библиографические данные можно найти в интернете на странице: <http://dnb.dnb.de> .

Información bibliográfica de la Deutsche Nationalbibliothek

La Deutsche Nationalbibliothek recoge esta publicación en la Deutsche Nationalbibliografie. Los datos bibliográficos están disponibles en la dirección de Internet <http://dnb.dnb.de> .

**ОСВІТА В ЕПОХУ ПАРАДИГМАЛЬНИХ ЗМІН: ВИКЛИКИ,
МОДЕРНІ ПРАКТИКИ, ПОСТРАВМАТИЧНЕ ЗРОСТАННЯ**

За науковою редакцією професора Ганни Цвєткової

**EDUCATION IN THE ERA OF PARADIGMATIC CHANGES :
CHALLENGES, MODERN PRACTICES, POSTTRAUMATIC
GROWTH**

According to the scientific edition of Professor Anna Tsvetkova

Monograph

Монографія

Hameln 2026

ISBN 978-3-946407-12-6

(e-book) <https://doi.org/10.19221/978-3-946407-12-6>

UDC 37.01+37.015]-048.35:355.01

Український державний університет імені

Михайла Драгоманова

**Інститут педагогіки національної академії педагогічних наук
України**

**ОСВІТА В ЕПОХУ ПАРАДИГМАЛЬНИХ ЗМІН: ВИКЛИКИ,
МОДЕРНІ ПРАКТИКИ, ПОСТТРАВМАТИЧНЕ ЗРОСТАННЯ**

: колективна монографія / за наук. ред. проф. Цветкової Ганни – Hameln : InterGING, 2026. – 658 с.

Науковий редактор: Цветкова Ганна – доктор педагогічних наук, професор (Український державний університет імені Михайла Драгоманова, м. Київ, Україна).

Рецензенти:

Топузов Олег Михайлович, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, віце-президент НАПН України, директор Інституту педагогіки НАПН України.

Набока Ольга Георгіївна, доктор педагогічних наук, професор, перший проректор з науково-педагогічної роботи ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»;

Мельник Наталія Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри іноземних мов і перекладу, в.о. декана факультету лінгвістики та соціальних комунікацій, Державного університету "Київський авіаційний інститут" (Україна, м. Київ)

Презентована монографія охоплює актуальні питання сучасної психолого-педагогічної освіти: освітню політику в епоху парадигмальних змін; посттравматичне зростання особистості на фоні українських реалій; тенденції вищої освіти та відповіді на виклики військового стану; модерні практики в дошкільній освіті, що враховують український та закордонний досвід. Наукові розвідки запропонованої монографії є відповіддю на виклики, військового стану, унікальним прикладом посттравматичного професійного зростання науковців та інтенсивного розвитку психолого-педагогічної науки в екстремальних умовах.

EDUCATION IN THE ERA OF PARADIGMATIC CHANGES: CHALLENGES, MODERN PRACTICES, POSTTRAUMATIC GROWTH collective monograph / edited by Prof. Anna Tsvietkova – Hameln : Heilberg Solutions GmbH. b.a.InterGING Verlag, 2026. – 658 p.

Scientific editor: Tsvietkova Hanna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Ukrainian State University named after Mykhailo Drahomanov, Kyiv, Ukraine).

Reviewers:

Oleg Mykhailovych Topuzov, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Full Member (Academician) of the National Academy of Sciences of Ukraine, Honored Worker of Science and Technology of Ukraine, Vice-President of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Director of the Institute of Pedagogy of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine.

Naboka Olga Georgiivna – DSc in Pedagogics (Doctor of Pedagogical Sciences), Professor, First Vice-Rector of Donbass State Pedagogical University

Melnyk Nataliia Ivanivna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Acting Dean, Professor of the Department of Foreign Languages and Translation, Faculty of Psychology, Communications and Translation State University «Kyiv Aviation Institute» (Ukraine, Kyiv)

The presented monograph covers relevant issues of contemporary psychological and pedagogical education: educational policy in the era of paradigmatic changes; posttraumatic personal growth in the context of Ukrainian realities; trends in higher education and responses to the challenges of martial law; modern practices in preschool education taking into account Ukrainian and foreign experience. The scientific research of the proposed monograph is a response to the challenges of martial law, a unique example of posttraumatic professional growth of scholars, and the intensive development of psychological and pedagogical science under extreme conditions.

Co-authors: Tatiana Andrushchenko, Tatiana Andrushchenko, Kostiantyn Vashchenko, Olena Matviienko, Liudmyla Matsuk, Oleksandra Bondarenko, Hanna Tsvietkova, Taras Olefirenko, Ellina Panasenko, Sofiia Berezka, Tamara Pirozhenko, Natalia Havrysh, Yanina Omelchenko, Vira Korkh, Iryna Tovkach, Natalia Andrushchenko, Viktoriya Agiliar Tukler, Iryna Kuzmenko, Natalia Demyanenko, Svitlana Kushniruk, Olha Naboka, Volodymyr Chaika, Oksana Pysarchuk, Liliya Baranovska, Viktoriia Halchenko, Liudmyla Semencha, Oksana Borodina, Denys Khrenov, Voityuk Irina, Olena Polovina, Inna Kondratets, Svetlana Kurinna, Ian Kurinnyi, Sopfiia Dovbnia, Halyna Shelepko, Halyna Drohul, Raisa Shulyhina, Tetyana Kozak, Viktoriya Yanitska, Andriana Shyshak, Nadiia Konovalova, Vitaly Klak, Nataliia Ratushniak, Rostyslav Rudenskyi, Olga Reipolska

Technical support:

Kuzmenko Iryna - Lecturer at the Department of Preschool Education (Drahomanov Ukrainian State University, Kyiv, Ukraine)

Shelepko Halyna - Ph.D, assistant of the department of preschool education (Drahomanov Ukrainian State University, Kyiv, Ukraine).

Veröffentlicht im Heilberg Solutions GmbH. b.a.InterGING Verlag, Deutschland, Januar 2026

Umschlagbild: <https://pixabay.com>

Umschlaggestaltung: M.Heilberg

Published in Germany

© Copyright © 2026 by Prof., PhD. Hanna Tsvietkova January 2026. This book is an open access publication. Open Access This book is licensed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits use, sharing, adaptation, distribution and reproduction in any medium or format, as long as you give appropriate credit to the original author(s) and the source, provide a link to the Creative Commons license and indicate if changes were made. The images or other third party material in this book are included in the book's Creative Commons license, unless indicated otherwise in a credit line to the material. If material is not included in the book's Creative Commons license and your intended use is not permitted by statutory regulation or exceeds the permitted use, you will need to obtain permission directly from the copyright holder. The use of general descriptive names, registered names, trademarks, service marks, etc. in this publication does not imply, even in the absence of a specific statement, that such names are exempt from the relevant protective laws and regulations and therefore free for general use. The publisher, the authors and the editors are safe to assume that the advice and information in this book are believed to be true and accurate at the date of publication. Neither the publisher nor the authors or the editors give a warranty, express or implied, with respect to the material contained herein or for any errors or omissions that may have been made. The publisher remains neutral with regard to jurisdictional claims in published maps and institutional affiliations.

Copyright © 2026 by Heilberg Solutions GmbH, Wiesenwinkel 2, Aerzen, Germany

www.intergingpublishing.wordpress.com

ПЕРЕДМОВА

Війна в Україні примусила по-іншому подивитися на сенс життя та педагогічні реалії. Переосмислення цінностей, усвідомлення важливості духовних пріоритетів, здатності до відродження на тлі травматичних подій (на фоні війни та освітянських втрат) веде до ґрунтовних особистісних та професійних трансформацій.

Вірність педагогічним ідеалам, віра в дитину, інновативність, здатність, готовність та спроможність до професійних та особистісних трансформацій – пріоритети освітянської політики України.

Саме на ґрунті альтруїзму, любові, самоактуалізації можливо відродження нації, формування нової генерації українців. І в цьому головну роль відграють сучасні педагоги, які мають природну схильність до емпатичного відчуття дійсності, здатність до подолання своїх травм та перетворення їх в мудрість, які обирають особливий шлях посттравматичного зростання, що ґрунтується на цілісності особистості, її саморозкритті та самоствердженні. На основі колективної індивідуації (К. Юнг) відбувається глобальна еволюція людства, як шлях до більш високої усвідомленості та інтеграції. Отже, педагоги, психологи, які проходять через трансформацію та посттравматичне зростання, сприяють еволюційному переходу людської свідомості на більш високий трансцендентний рівень. І це є підготовкою до наступного етапу психолого-педагогічного розвитку людства, що здатне глибоко відчувати, опрацьовувати свої «тіньові сторони» та досягати цілісності на рівні виду (К. Юнг). Готовність бути аутентичним в сучасному глобалізованому світі – сміливий вибір актуалізованої людини, яка може вести за собою та змінювати світ.

Презентована монографія охоплює актуальні питання сучасної психолого-педагогічної освіти: освітню політику в епоху парадигмальних змін; посттравматичне зростання особистості на фоні українських реалій; тенденції вищої освіти та відповіді на виклики військового стану; модерні практики в дошкільній освіті, що враховують український та закордонний досвід.

Наукові розвідки запропонованої монографії є відповіддю на виклики, військового стану, унікальним прикладом посттравматичного професійного зростання науковців та інтенсивного розвитку психолого-педагогічної науки в екстремальних умовах.

Видання адресоване вченим-дослідникам, вихователям, учителям-практикам, науковцям-початківцям і всім небайдужим до проблем дитинства, виховання, подолання травмуючого досвіду, розвитку освіти України у столітті кардинального оновлення колективної свідомості та глобальних викликів.

FOREWORD

The war in Ukraine forced a new perspective on the meaning of life and pedagogical realities. Reconsideration of values, awareness of the importance of spiritual priorities, and the ability to recover against the background of traumatic events (amid war and educational losses) lead to profound personal and professional transformations.

Faithfulness to pedagogical ideals, belief in the child, innovativeness, ability, readiness, and capacity for professional and personal transformations are priorities of Ukraine's educational policy.

It is precisely on the basis of altruism, love, and self-actualization that the revival of the nation and the formation of a new generation of Ukrainians is possible. In this, modern educators play a key role, possessing a natural inclination toward empathetic perception of reality, the ability to overcome their own traumas and transform them into wisdom and professionalism, choosing a special path of posttraumatic growth based on the integrity of the individual, self-disclosure, and self-affirmation. Based on collective individuation (C. Jung), a global evolution of humanity occurs, as a path toward higher awareness and integration. Therefore, educators and psychologists undergoing transformation and posttraumatic growth contribute to the evolutionary transition of human consciousness to a higher transcendental level. This is preparation for the next stage of psychological and pedagogical development of humanity, capable of deeply feeling, processing its “shadow sides”, and achieving wholeness at the species level (C. Jung). The readiness to be authentic in the modern globalized world is a bold choice of an actualized person who can lead and change the world.

The presented monograph covers relevant issues of contemporary psychological and pedagogical education: educational policy in the era of paradigmatic changes; posttraumatic personal growth in the context of Ukrainian realities; trends in higher education and responses to the challenges of martial law; modern practices in preschool education taking into account Ukrainian and foreign experience. The scientific research of the proposed monograph is a response to the challenges of martial law, a unique example of posttraumatic professional growth of scholars, and the intensive development of psychological and pedagogical science under extreme conditions.

The publication is intended for researchers, educators, practicing teachers, novice scientists, and all those concerned with issues of childhood, education, overcoming traumatic experiences, and the development of education in Ukraine in the century of radical renewal of collective consciousness and global challenges.

УДК [373.3:159.922.7]:004.738.5

РОЗВИТОК ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ЗАСОБАМИ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ «PEPPY PALS»

Наталія Ратушняк,
доктор філософії з початкової освіти,
доцент кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль, Україна,
ORCID ID 0000-0002-2242-271X,
ratushniaknatalia@gmail.com

Анотація. У статті досліджується проблема розвитку зв'язного мовлення дітей дошкільного віку засобами інноваційних цифрових технологій на прикладі освітньої програми «PeppyPals», спрямованої на формування емоційного інтелекту. Обґрунтовано теоретичні засади інтеграції мовленнєвого розвитку та емоційно-ціннісного виховання, використання технологій емоційного інтелекту що сприяє формуванню граматично правильних висловлювань. Проаналізовано особливості застосування інтерактивних ігор, які моделюють соціальні ситуації та розвивають у дітей уміння логічно і послідовно висловлювати думки. Результати педагогічних спостережень засвідчили ефективність поєднання цифрових освітніх ресурсів з традиційними методиками у розвитку комунікативної компетентності дошкільників. Зроблено висновок, що «Peppy Pals» є дієвим інструментом гармонійного розвитку мовленнєвих і соціально-емоційних навичок дітей.

Ключові слова: розвиток мовлення; діти дошкільного віку; емоційний інтелект; освітні технології; Peppy Pals; цифрові ресурси; ігрові методики; комунікативна компетентність.

DEVELOPMENT OF CHILDREN'S COHERENT SPEECH BY MEANS OF THE EMOTIONAL INTELLIGENCE DEVELOPMENT TECHNOLOGY «PEPPY PALS»

Nataliia Ratushniak,
Doctor of Philosophy in Primary Education,
Associate Professor of the Department of Educology and Pedagogy,
West Ukrainian National University,
Ternopil, Ukraine,
ORCID ID 0000-0002-2242-271X,
ratushniaknatalia@gmail.com

Abstract. The article examines the problem of developing coherent speech in preschool children using innovative digital technologies, using the example of the Peppy Pals educational programme, which is aimed at developing emotional intelligence. The theoretical foundations of the integration of speech development and emotional-value education are substantiated, and it is proven that the use of emotional intelligence technologies increases motivation for speech activity and contributes to the formation of grammatically correct statements. The features of the use of interactive games that simulate social situations and develop children's ability to express their thoughts logically and consistently are analysed. The results of pedagogical observations have

demonstrated the effectiveness of combining digital educational resources with traditional methods in the development of communicative competence in preschoolers. It has been concluded that Peppy Pals is an effective tool for the harmonious development of children's speech and socio-emotional skills.

Keywords: *speech development; preschool children; emotional intelligence; educational technologies; Peppy Pals; digital resources; game techniques; communicative competence.*

Актуальність дослідження. Сучасна система дошкільної освіти вимагає пошуку нових ефективних засобів розвитку мовленнєвої компетентності дітей, адже рівень сформованості зв'язного мовлення значною мірою визначає успішність подальшого навчання, соціалізації та міжособистісної взаємодії. Попри наявність значної кількості традиційних методик і прийомів розвитку мовлення, спостерігається недостатня результативність їхнього застосування в умовах інформаційного суспільства, де діти з раннього віку взаємодіють із цифровими пристроями та віртуальним контентом. Це зумовлює потребу інтеграції інноваційних освітніх технологій, які не лише стимулюють мовленнєву активність, а й враховують емоційно-ціннісну сферу особистості.

Одним із перспективних напрямів є використання технологій розвитку емоційного інтелекту, зокрема інтерактивної програми «PeppyPals», яка створює умови для емоційного залучення дитини, формування здатності розуміти почуття інших, виражати власні емоції та водночас тренувати навички зв'язного мовлення. Проте питання ефективності такого підходу, а також методичних засад його впровадження у практику дошкільної освіти ще недостатньо розкриті в наукових дослідженнях.

Актуальність проблеми розвитку зв'язного мовлення дітей дошкільного віку зумовлена наявністю низки суперечностей. З одного боку, суспільство потребує високо-розвиненої комунікативної компетентності майбутніх школярів, проте рівень сформованості їхнього зв'язного мовлення часто залишається недостатнім. З іншого боку, діти дедалі активніше занурюються у цифрове середовище, однак освітня практика поки що обмежено використовує потенціал інноваційних програм, здатних не лише стимулювати мовленнєву активність, а й розвивати емоційний інтелект. Водночас інтерактивні ресурси, такі як «PeppyPals», мають значні можливості для поєднання емоційного та мовленнєвого розвитку, проте методики їхнього цілеспрямованого педагогічного використання залишаються недостатньо розробленими. Додатковою суперечністю є потреба у формуванні цілісного підходу до розвитку мовленнєвих і емоційних навичок дитини та фактичне переважає в практиці окремих традиційних методик, які не забезпечують їх інтеграції.

Формулювання мети статті. Останні дослідження та публікації з проблеми розвитку мовлення дошкільників окреслюють кілька взаємопов'язаних векторів. На нормативному рівні в Україні нова редакція Базового компонента дошкільної освіти (далі БКДО) (2021) фіксує мовленнєвий розвиток як один із провідних освітніх напрямів і підкреслює цілісний, компетентнісний підхід (інтеграція словника, граматики, зв'язного мовлення, комунікації) та умови його реалізації в закладах дошкільної освіти;

ці положення конкретизовано у фахових матеріалах МОН, де акцент зроблено на комплексності й взаємозв'язку емоційної та мовленнєвої сфер дитини.

В той же час активна комп'ютеризація та всебічна інформатизація суспільства призводить до того, що рівень розвитку мовлення й комунікативних умінь у дітей дошкільного віку залишається недостатнім. Практика показує, що під час формування зв'язного мовлення у малюків дедалі частіше виникають труднощі, які уповільнюють навчальний процес і згодом спричиняють низку небажаних наслідків. Серед них — труднощі соціальної адаптації, проблеми у спілкуванні з однолітками та дорослими, відсутність мотивації до взаємодії та участі у спільних іграх, ускладнення під час оволодіння рідною мовою, труднощі у засвоєнні граматики й низькі результати у вивченні точних наук. Тому питання розвитку зв'язного мовлення потребує глибшого вивчення з урахуванням сучасних тенденцій у дошкільній освіті та загальних змін у системі освіти.

Метою статті є теоретичне обґрунтування можливостей використання цифрової освітньої програми «PerryPals» як засобу розвитку зв'язного мовлення та емоційного інтелекту дітей дошкільного віку.

Теоретичні засади дослідження. В останні десятиліття все помітніше проявляється зміна наслідувального рефлексу— тобто схильності дитини копіювати дії та висловлювання дорослих— на рефлекс «свободи», який характеризується самостійним вибудовуванням власної поведінкової стратегії (Горбунова, Калімулліна, 2019). Як зазначає Т. Дуткевич, провідним чинником психічного розвитку дитини є спілкування – насамперед у родинному колі, а згодом із однолітками та іншими людьми. Учена підкреслює, що без живого, безпосереднього спілкування неможливе повноцінне формування й подальший розвиток вищих психічних функцій, що, своєю чергою, гальмує процес становлення особистості (Дуткевич, 2012). Ефективність комунікації безпосередньо залежить від рівня мовленнєвої компетентності, яка визначається сформованістю мовної особистості та розвитком комунікативних умінь і навичок. В оновленому БКДО поняття мовленнєвої компетентності трактується як «здатність дитини виражати свої звернення, думки, почуття й враження в різних формах мовленнєвого висловлювання за допомогою вербальних і невербальних засобів. Мовленнєва компетентність охоплює фонетичний, лексичний, граматичний, діалогічний та монологічний компоненти, що взаємопов'язані та взаємозумовлені між собою» (Базовий компонент дошкільної освіти, 2021).

У сучасній українській педагогічній науці проблемам розвитку зв'язного мовлення та емоційного інтелекту дітей дошкільного віку приділяється значна увага: досліджується системний підхід до розвитку мовленнєвої компетентності, зокрема через ігрову діяльність, монологічне та діалогічне мовлення, підкреслюючи важливість комплексного формування мовленнєвих і когнітивних навичок (Яворська, Романюк, 2019), аналізується розвиток мовленнєвих умінь старших дошкільників у зв'язку з підготовкою до навчання грамоти, висвітлюючи роль метамовних знань і мовно-рефлексивної діяльності (Дем'яненко, 2006), фокусуються на розвитку емоційного інтелекту дітей у

закладі дошкільної освіти, досліджуючи фактори та педагогічні умови формування емоційно-комунікативної компетентності (Волік, 2023). Разом ці дослідження створюють наукову базу для комплексного підходу до розвитку мовленнєвих і емоційних компетентностей дітей дошкільного віку.

Мовлення, як практичне використання мови, є не лише вербальним засобом вираження думок, а й важливою складовою багаторівневої структури людського інтелекту. За нормального біологічного розвитку інтелект дитини старшого дошкільного віку характеризується гнучкістю, креативністю, швидкістю та самостійністю мисленнєвих процесів. Оволодіння мовленням відбувається поступово: від окремого слова – до речення, а далі – до логічно структурованого зв'язного висловлювання.

Поняття «зв'язне мовлення», що є складовою мовленнєвої компетентності, охоплює як діалогічну, так і монологічну форми мовлення, кожна з яких має свої особливості. Формування монологічного мовлення передбачає одностороннє спілкування, коли один учасник говорить, а інші переважно слухають, тоді як діалогічне мовлення базується на рівноправній взаємодії та активному обміні інформацією.

У повсякденному житті діалогічне мовлення, зазвичай, має спонтанний характер і не потребує попереднього планування. Попри те, що діалог є складною формою соціальної взаємодії, до нього висувається значно менше вимог, ніж до побудови розгорнутого монологічного висловлювання.

Зупинимось детальніше на основних вимогах до мовленнєвих умінь, знань і навичок шестирічної дитини. Вона повинна вміти логічно та послідовно будувати розповідь, уникати зайвих повторів і тривалих пауз, дотримуватися визначеної структури висловлювання відповідно до його типу, помічати цікаві сюжети, знаходити помилки у мовленні однолітків, самостійно створювати сюжетні розповіді за опорою на одну або серію картин, переказувати зміст твору, зберігаючи його основні моменти. Крім того, дитина має вміти складати оповідання за аналогією – на тему, запропоновану педагогом, або на основі літературного твору чи сюжетного зображення, враховуючи місце, час дії, головних і другорядних персонажів (Плохій, 2001).

У контексті впровадження сучасних інтерактивних технологій у систему дошкільної освіти особливу увагу привертає шведська програма соціально-емоційного розвитку «PerryPals – Веселі друзі», офіційно представлена 12 квітня 2023 року. Ініціатива реалізується за підтримки The LEGO Foundation у партнерстві з Міністерством освіти і науки України в межах проєкту «Сприяння освіті», передбаченого Меморандумом про співпрацю між зазначеними інституціями.

Програма «PerryPals – Веселі друзі» ґрунтується на сучасних наукових дослідженнях у галузі соціального та емоційного інтелекту, спирається на емпіричні й теоретичні засади, розроблені дослідницькою організацією CASEL (Collaborative Association for Social and Emotional Learning), а також на наукові напрацювання відомої шведської психологині Боділ Веннберг.

Концепція програми спрямована на формування у дітей дошкільного віку навичок емоційної обізнаності, співпереживання, саморегуляції, комунікації та

відповідальної поведінки. Засобами реалізації цих завдань є багатокомпонентний навчально-ігровий ресурс, до складу якого входять:

- цикл із 16 мультфільмів і книжок про п'ятьох героїв-тварин (цуценя Реггі, лошатко Семмі, кроленя Габбі, совеня Іззі та кошеня Келлі);
- запитання для обговорення до кожної історії, що стимулюють мовленнєву активність і рефлексію дитини;
- набір м'яких іграшок для сюжетно-рольових ігор;
- мобільний застосунок «PerryPals – Globalversion», який забезпечує інтерактивну взаємодію та самостійне опрацювання матеріалу;
- збірка активностей «Соціально-емоційний розвиток з Веселими друзями»;
- 27 карток із назвами емоцій, розмальовки та дипломи для мотиваційного підкріплення досягнень дітей.

З огляду на зміст і педагогічні можливості програми «PerryPals – Веселі друзі», її використання в освітньому процесі має значний потенціал для розвитку зв'язного мовлення дошкільників. Інтерактивні форми взаємодії, що поєднують мультимедійний контент, сюжетно-рольові ігри та емоційно забарвлене спілкування, сприяють формуванню комунікативних умінь, розвитку діалогічного й монологічного мовлення, а також емоційно-ціннісної сфери дитини.

Використання програми «PerryPals – Веселі друзі» у практиці дошкільної освіти має значний потенціал для розвитку зв'язного мовлення дітей. Поєднання мультимедійного контенту, сюжетно-рольових ігор і емоційно забарвлених комунікативних ситуацій сприяє формуванню діалогічних та монологічних умінь, розширенню словникового запасу, розвитку логічного мислення, а також вихованню культури спілкування.

Таким чином, інтерактивна технологія PerryPals виступає інноваційним засобом розвитку мовленнєвої компетентності дошкільників, поєднуючи навчальну, ігрову та емоційно-комунікативну складові, що забезпечують цілісний розвиток особистості дитини.

Інтерактивні засоби програми «PerryPals – Веселі друзі» відкривають широкі педагогічні можливості для розвитку зв'язного мовлення. Поєднання мультимедійного контенту, рольових ігор, обговорення ситуацій і власних переживань сприяє формуванню у дітей умінь:

- логічно та послідовно будувати висловлювання;
- описувати події, персонажів і власні емоції;
- брати участь у діалозі, дотримуючись мовленнєвого етикету;
- слухати співрозмовника та відповідати на запитання;
- переказувати сюжети мультфільмів або книжок, відтворюючи емоційні стани героїв.

Особливої ефективності програма набуває при інтеграції в освітній процес через тематичні заняття, театралізовані ігри, бесіди за змістом історій і колективні творчі проєкти. Такі форми роботи сприяють розвитку як монологічного, так і діалогічного мовлення, формуванню в дітей умінь

висловлювати власну думку та будувати логічно завершені висловлювання (Дуткевич, 2021).

Концептуально програма спрямована на розвиток у дітей умінь емоційного самопізнання, розуміння почуттів інших, емпатії, саморегуляції та ефективного спілкування. Такі компетентності безпосередньо пов'язані з розвитком зв'язного мовлення, оскільки стимулюють дитину до діалогу, переказу подій, опису емоцій і мотивів поведінки персонажів.

На основі вище зазначеного нами було розроблено модель розвитку зв'язного мовлення дошкільників засобами інтерактивної програми «PerryPals – Веселі друзі».

Мета моделі - сприяти формуванню зв'язного мовлення дітей дошкільного віку шляхом розвитку соціально-емоційних і комунікативних компетентностей через використання інтерактивних засобів програми «PerryPals – Веселі друзі».

Завдання моделі:

- Розвивати емоційний інтелект дітей (уміння розпізнавати, називати й виражати емоції).
- Формувати комунікативні навички, необхідні для ефективної взаємодії з однолітками та дорослими.
- Сприяти розвитку діалогічного та монологічного мовлення шляхом обговорення сюжетів, емоцій і мотивів поведінки персонажів.
- Виховувати емпатію, толерантність і здатність до співпереживання.
- Активізувати мовленнєву діяльність дітей через ігрові, мультимедійні та творчі завдання.

Структура моделі

Цільовий компонент - передбачає визначення мети, завдань і очікуваних результатів мовленнєвого розвитку через соціально-емоційне навчання.

Змістовий компонент - базується на матеріалах програми «PerryPals – Веселі друзі», що включають:

- мультфільми та книжки з історіями про п'ятьох героїв-тварин;
- запитання для обговорення (для розвитку мовлення та рефлексії);
- сюжетно-рольові ігри з використанням іграшок-персонажів;
- інтерактивний мобільний застосунок;
- картки емоцій, розмальовки, творчі завдання.

Процесуальний компонент реалізується через інтерактивну діяльність, яка включає:

- спостереження за поведінкою персонажів і вербалізацію власних вражень;
- обговорення емоційних ситуацій («Як почувався Реггі, коли...?»);
- складання усних розповідей і діалогів на основі сюжетів;
- створення власних історій за аналогією до мультфільмів;
- рольові ігри, що формують навички комунікації.

Результативний компонент

Очікуваними результатами є:

- розвиток умінь емоційного самопізнання;

- формування уміння розуміти почуття інших;
- підвищення рівня саморегуляції та емпатії;
- удосконалення зв'язного мовлення – уміння логічно, послідовно, емоційно та граматично правильно висловлювати думки;
- формування позитивного мовленнєвого досвіду в процесі спільної діяльності.

Принципи реалізації моделі:

- інтерактивність і залучення дитини до активної взаємодії;
- емоційна насиченість і особистісна значущість діяльності;
- поєднання навчальної, ігрової та творчої активності;
- поступовість і системність розвитку мовлення;
- міждисциплінарність (мовлення + емоційний розвиток + соціальні навички).

Реалізація моделі ґрунтується на низці взаємопов'язаних принципів, що забезпечують цілісний і гармонійний розвиток дитини. Перш за все, принцип інтерактивності та активної взаємодії передбачає залучення дитини до спільної діяльності, діалогу, обговорення й творчого пошуку, що сприяє розвитку мовлення, мислення та комунікативних навичок. Важливим є принцип емоційної насиченості та особистісної значущості, який забезпечує позитивний емоційний фон, підтримку та інтерес дитини до навчання, роблячи кожен діяльність особистісно важливою й емоційнопривабливою. Поєднання навчальної, ігрової та творчої активності сприяє природному засвоєнню знань і навичок, адже гра та творчість є провідними видами діяльності дошкільника, через які відбувається пізнання світу та формування мовленнєвих умінь. Принцип поступовості й системності розвитку мовлення забезпечує поетапне формування мовленнєвих умінь – від простих мовленнєвих дій до зв'язного висловлювання, з урахуванням індивідуальних особливостей і послідовного закріплення результатів. Водночас принцип міждисциплінарності передбачає інтеграцію мовленнєвого розвитку з емоційним, соціальним і пізнавальним, що сприяє становленню цілісної, емоційно чутливої та комунікативно компетентної особистості дитини.

Очікуваний педагогічний ефект полягає у реалізації моделі, що сприятиме комплексному розвитку особистості дошкільника, підвищенню рівня мовленнєвої компетентності, формуванню позитивного комунікативного досвіду та підготовці до успішного навчання в початковій школі.

Рис 1. Модель розвитку зв'язного мовлення дошкільників засобами інтерактивної програми «PeppuPals – Веселі друзі»

Результати дослідження. Аналіз педагогічних можливостей інтерактивної програми «PeppuPals – Веселі друзі» дає підстави стверджувати, що її використання у дошкільній освіті створює сприятливі умови для розвитку зв'язного мовлення дітей. Поєднання мультимедійного контенту, сюжетно-рольових ігор, творчих завдань та обговорення емоційних ситуацій сприяє активізації мовленнєвої діяльності, збагаченню словникового запасу, розвитку

умінь логічно й послідовно висловлювати думки, а також формуванню навичок діалогічного та монологічного мовлення. Завдяки емоційно насиченому змісту діти вчаться розуміти й описувати власні почуття, співпереживати іншим, що позитивно впливає на розвиток емпатії та соціальної компетентності.

Розроблена модель розвитку зв'язного мовлення дошкільників засобами інтерактивної програми «PerryPals – Веселі друзі» передбачає цілісний підхід до поєднання мовленнєвого, емоційного та соціального розвитку дітей. Її реалізація базується на принципах інтерактивності, емоційної насиченості, поєднання навчальної, ігрової й творчої діяльності, поступовості та міждисциплінарності. Такий підхід забезпечує гармонійний розвиток мовленнєвих умінь, формує позитивний досвід спілкування, сприяє розвитку комунікативної активності й упевненості дитини у власних висловлюваннях.

Таким чином, використання інтерактивних засобів програми «PerryPals – Веселі друзі» у практиці дошкільної освіти є перспективним напрямом мовленнєвого розвитку, який сприяє формуванню у дітей умінь ефективної комунікації, емоційного самопізнання та позитивної соціальної взаємодії. Програма може бути інтегрована у різні види освітньої діяльності – тематичні заняття, театралізовані ігри, бесіди та творчі проекти, що забезпечить комплексний підхід до розвитку зв'язного мовлення дошкільників.

Висновки і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Отже, аналіз теоретичних і практичних аспектів проблеми розвитку зв'язного мовлення дошкільників засобами технології розвитку емоційного інтелекту «PerryPals» засвідчив, що інтеграція соціально-емоційного та мовленнєвого розвитку є ефективним напрямом сучасної дошкільної освіти. Інтерактивний потенціал програми, поєднання мультимедійних матеріалів, сюжетно-рольових ігор, бесід, творчих завдань і рефлексивних практик створюють сприятливе середовище для формування у дітей умінь послідовно, логічно й емоційно виразно висловлювати думки.

Застосування технології «PerryPals» сприяє розвитку не лише мовленнєвих, а й емоційно-комунікативних компетентностей: умінь розпізнавати, називати й виражати емоції, розуміти почуття інших, проявляти емпатію та доброзичливість у спілкуванні. Водночас мовленнєва діяльність, що супроводжує взаємодію з героями програми, обговорення ситуацій і створення власних історій, активізує когнітивні процеси, розвиває уяву, мислення та соціальну чутливість.

Розроблена модель розвитку зв'язного мовлення дошкільників на основі технології «PerryPals» забезпечує системний підхід до гармонійного формування мовленнєвих, емоційних і соціальних навичок дітей. Її реалізація сприяє створенню позитивного емоційного середовища, підвищенню рівня мовленнєвої активності, удосконаленню комунікативних умінь і розвитку впевненості у власних висловлюваннях.

Таким чином, використання технології розвитку емоційного інтелекту «PerryPals» у процесі дошкільної освіти є доцільним і перспективним засобом формування зв'язного мовлення, що поєднує пізнавальний, емоційний і соціальний розвиток дитини.- Такий підхід відповідає сучасним освітнім

тенденціям, орієнтованим на розвиток компетентної, емоційнозрілої та комунікативно активної особистості дошкільника.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базовий компонент дошкільної освіти : державний стандарт дошкільної освіти України, затверджений наказом МОН України від 12 січня 2021 р. Київ : 2021. 37 с.
2. Волік Н. М. Розвиток емоційного інтелекту дітей дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти : дис. ... докт. філос. наук : 012. Мелітополь : Мелітопольський держ. пед. ун-т ім. Б. Хмельницького, 2023.
3. Горбунова Н. В., Калімулліна О. А. Портрет дошкільника: ретроспектива, тенденції. *Проблеми сучасної педагогічної освіти*. 2019. № 63-1. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/portret-doshkolnikaretrospektiva-tendentsii>
4. Дем'яненко С. І. Пропедевтика мовних понять у дітей старшого дошкільного віку : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Одеса : Південноукраїнський держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського, 2006.
5. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 424 с.
6. Ласунова С. В. Розвиток описового мовлення старших дошкільників засобами української народної іграшки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Одеса : Південноукраїнський держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського, 2000. 189 арк.
7. Плохій З. П., Кулачківська С. Є., Ладивір С. О. *Маляtko : програма виховання дітей дошкільного віку*. Київ, 2001. 287 с.
8. Яворська С. Т., Романюк С. З. Системний підхід до розвитку зв'язного мовлення дітей у закладах дошкільної освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2019. № 7 (91). С. 141–152.
9. Яворська С. Т. Становлення і розвиток методики навчання української мови як науки (XVI–XX ст.) : автореф. дис. ... докт. пед. наук : 13.00.02. Київ : Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, 2005. 40 с.

REFERENCES

1. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2021). *Bazovyi komponent doshkilnoi osvity* [Basic component of preschool education]. Kyiv. [in Ukrainian].
2. Volik, N. M. (2023). *Rozvytok emotsiinoho intelektu ditei doshkilnoho viku v umovakh zakladu doshkilnoi osvity* [Development of emotional intelligence of preschool children in preschool education institutions] (Doctoral dissertation, Melitopol State Pedagogical University named after B. Khmelnytsky). [in Ukrainian].
3. Horbunova, N. V., & Kalimullina, O. A. (2019). Portrait of a preschooler: Retrospective and trends. *Problems of Modern Pedagogical Education*, (63-1). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/portret-doshkolnikaretrospektiva-tendentsii> [in Ukrainian].
4. Demianenko, S. I. (2006). *Propedevtyka movnykh poniat u ditei starshoho doshkilnoho viku* [Propedeutics of linguistic concepts in older preschool children] (Candidate of Pedagogical Sciences dissertation, South Ukrainian State Pedagogical University named after K. D. Ushynsky). [in Ukrainian].
5. Dutkevych, T. V. (2012). *Dytiacha psykholohiia* [Child psychology]. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury. [in Ukrainian].
6. Lasunova, S. V. (2000). *Rozvytok opysovoho movlennia starshykh doshkilnykiv zasobamy ukrainskoi narodnoi ihrashky* [Development of descriptive speech of senior preschoolers by means

of Ukrainian folk toys] (Candidate of Pedagogical Sciences dissertation, South Ukrainian State Pedagogical University named after K. D. Ushynsky). [in Ukrainian].

7. Plokhii, Z. P., Kulachkivska, S. Ye., & Ladyvir, S. O. (2001). *Maliatko: Prohrama vykhovannia ditei doshkilnoho viku* [Maliatko: Program of upbringing of preschool children]. Kyiv. [in Ukrainian].

8. Yavorska, S. T., & Romaniuk, S. Z. (2019). A systematic approach to the development of children's coherent speech in preschool education institutions. *Pedagogical Sciences: Theory, History, Innovative Technologies*, 7(91), 141–152. [in Ukrainian].

9. Yavorska, S. T. (2005). *Stanovlennia i rozvytok metodyky navchannia ukrainskoi movy yak nauky (XVI–XX st.)* [Formation and development of the methodology of teaching the Ukrainian language as a science (16th–20th centuries)] (Doctor of Pedagogical Sciences dissertation abstract, National Pedagogical University named after M. P. Drahomanov). [in Ukrainian].

Тетяна Козак, Вікторія Яніцька РОЗВИТОК МИСЛЕННЯ ДІТЕЙ
СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБОМ ІГРОВИХ
ТЕХНОЛОГІЙ.....509

Андріана Шишак МОДЕЛЮВАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ
ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВИХ УМІНЬ МОЛОДШИХ
ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ДИДЖИТАЛІЗАЦІЇ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ.....523

Надія Коновалова ОЦІНКА СТАНУ СФОРМОВАНOSTІ ІСПАНОМОВНОЇ
КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УКРАЇНОМОВНИХ ДІТЕЙ
СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ: МЕТОДИЧНО-ДІАГНОСТИЧНИЙ
ІНСТРУМЕНТАРІЙ.....548

Ірина Кузьменко ВПРОВАДЖЕННЯ МЕНТАЛЬНО-МИСЛЕННЄВОГО
МЕТОДИЧНОГО КОМПЛЕКСУФОРМУВАННЯ ОСНОВ КРИТИЧНОГО
МИСЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗА КОГНІТИВНО-
АНАЛІТИЧНИМ КРИТЕРІЄМ.....566

Віталій Клак ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В
ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ: ТЕОРЕТИКО-ЕМПІРИЧНИЙ АСПЕКТ.....576

Наталія Ратушняк РОЗВИТОК ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ЗАСОБАМИ
ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ «PEPPYPALS».....595

Ольга Пруцакова, Наталія Пустовіт ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ
ЕКОЛОГІЧНО ДОЦІЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ
ПІДХОДИ.....606

Ростислав Руденський ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ
ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ У
ПРЕДМЕТНО-ІГРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ
ОСВІТИ.....617

Vitaly Klak INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN PRESCHOOL EDUCATION: THEORETICAL AND EMPIRICAL ASPECT...576

Nataliia Ratushniak DEVELOPMENT OF CHILDREN'S COHERENT SPEECH BY MEANS OF THE EMOTIONAL INTELLIGENCE DEVELOPMENT TECHNOLOGY «PEPPY PALS».....595

Olha Prutsakova, Natalia Pustovit FEATURES OF THE FORMATION OF ENVIRONMENTALLY APPROPRIATE BEHAVIOR: CONCEPTUAL APPROACHES.....606

Rostyslav Rudenskyi PEDAGOGICAL FOUNDATIONS OF OLDER PRESCHOOLER'S COGNITIVE ACTIVITY WITHIN THE PLAY-BASED ENVIRONMENT IN EDUCATIONAL PRESCHOOL INSTITUTION.....617

Edited by Tsvietkova Hanna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Ukrainian State University named after Mykhailo Drahomanov, Kyiv, Ukraine).

Co-authors: Tatiana Andrushchenko, Tatiana Andrushchenko, Kostiantyn Vashchenko, Olena Matviienko, Liudmyla Matsuk, Oleksandra Bondarenko, Hanna Tsvietkova, Taras Olefirenko, Ellina Panasenko, Sofiia Berezka, Tamara Pirozhenko, Natalia Havrysh, Yanina Omelchenko, Vira Korkh, Iryna Tovkach, Viktoriia Agiliar Tukler, Natalia Andrushchenko, Iryna Kuzmenko, Natalia Demyanenko, Nataliia Melnyk, Silvia Edling, Svitlana Kushniruk, Olha Naboka, Volodymyr Chaika, Oksana Pysarchuk, Liliya Baranovska, Viktoriia Halchenko, Liudmyla Semenchuk, Raisa Shulyhina, Olena Polovina, Inna Kondratets, Oksana Borodina, Inna Nikolaiesku, Valeriia Shynkarova, Valentyn Boychenko, Denys Khrenov, Voityuk Irina, Olga Reipolska, Svitlana Fedorenko, Svetlana Kurinna, Ian Kurinnyi, Sopiia Dovbnia, Halyna Shelepko, Halyna Drohul, Nadiia Lazarovych, Illia Zhyrikov, Maiia Molochko, Tetyana Kozak, Viktoriia Yanitska, Andriana Shyshak, Nadiia Konovalova, Vitaly Klak, Nataliia Ratushniak, Olha Prutsakova, Natalia Pustovit, Rostyslav Rudenskyi.

The presented monograph deals with topical issues of modern psychological and pedagogical education: comparative aspects of the formation of the national and cultural identity of the individual; innovative projects of scientists; trends in the development of preschool and primary education in the era of postmodernism; topical issues of training a competent future professional teacher; problems of postmodern digitalization of education in practical constructions; adult learning in non-formal education.

The publication is addressed to research scientists, educators, teachers-practitioners, new scientists and all those who are not indifferent to the problems of childhood, education, formation of the national and cultural identity, development of education in Ukraine in the age of digitalization and global pandemic challenges.